

Dame i gospodo, čestitam svima koji su dobili nagrade i zahvaljujem se na pozivu i mogućnosti da se ovdje obratim. Samo mogu slutiti koliko je teško i komplicirano, bez obzira na krizu, bilo doći u poziciju u kojoj se sada nalazite i ostvariti taj uspjeh. Jer to je teži put, kao što je i hrvatski put kada su u pitanju naše društvo i država teži put, i kao što je put koji mi biramo kao Vlada, teži i kompliciraniji put. To je put pravila, kompeticije, prije nordijskih nego bizantskih, da se nitko ne uvrijedi. Međutim, želim naglasiti jednu stvar-jako mi je drago što u izlaganju gospodina Bage nisam nigdje čuo priču o tečaju kune i problemu o kojem se vrlo često govorilo kod nas. Ja sam svjestan da je mnogima u izvozu to pitanje, ta mala razlika u tečaju, pitanje zarade ili gubitka. Međutim, to je lakši put, to bi bila linija manjeg otpora. Iskustvo Europe, pa i nekih naših najvećih trgovinskih partnera u zadnjih 30 godina pokazuje da oni koji su birali lakši put danas imaju najdublje probleme. To su države koje su se fleksibilno poigravale s tečajem svojih valuta prije uvođenja eura i koje su na taj način, što kontroliranom inflacijom, što deprecijacijom svojih nacionalnih valuta lire, drahme prije svega, i nekih drugih, kupovale dah i kupovale konkurentnost u utakmici s najvećim igračima kojima su i oni, neki od njih, tada pripadali. Više ne. Države koje su dosljedno razvijale konkurentnost i poticale izvrsnost nisu imale problema te vrste. Danas je ta razlika, kao odjednom, ogromna. Prije pet godina to malo ljudi nije vidjelo ili nije razumjelo. Da je Njemačka konkurentnija od drugih država, da su Danska, Švedska konkurentnije od drugih država, Finska zbog tehnologije, znanja, inovativnosti, strogih, fleksibilnih, ali jasnih pravila svega onoga što oni koji su se našli u teškoćama nemaju i nisu držali previše do toga. Hrvatska nije na samom početku, jer nismo od jučer, međutim, Hrvatska ima još uvijek malo vremena da se odluči koji put želi izabrati. Što se mene tiče, to je put izvrsnosti, konkurentnosti, klase, i koliko god to zvučalo teško, a kažem da biramo teži put, ja ću se za to boriti. Paradoks je u ovome o čemu danas razgovaramo taj da govorimo o vanjskoj trgovini, odnosno o izvozu u trenutku kad ulazimo u jedinstveno tržište, to nije vanjsko trgovinska kategorija. Međutim, ništa se tu bitno promijenilo nije. Za našu nacionalnu bilancu i za naš proračun, to je i dalje vanjska trgovina. To je i dalje izvoz, kao i za sve druge države EU, jer dok god nemamo zajednički proračun Europske unije, i dok god države zadržavaju visoku razinu, skoro isključivo razinu autonomije, ne više tako visoko kao nekada, ali svejedno, u kreiranju vlastitih proračuna i svojih proračunskih prihoda i rashoda, dotle će ovo biti izvoz i vanjska trgovina. A vanjska trgovina, free trade, fair trade, je u biti, povijesno gledano, za one koji su znali, najbolji način bogaćenja i zarada, a to želimo. I to je težak put. Mi smo mala zemlja, ne možemo se služiti metodama kojima su se služili veliki i tu je, u stvari, naša jedina šansa, druge nema. Drugi način da zaradite novac je lov na blago dakle, opet kroz izvoz i rentijerstvo. A to je kritiziran način. Mi smo imali jednu tendenciju rentijerstva kroz noviju povijest; govorim ovdje u turizmu gdje smo zdravo za gotovo uzimali resurse, dakle rentu u stvari koju nam je priroda i povijest dala, i relativno niskokapitalnu intenzivnu djelatnost koristili kao dopunsku aktivnost, a onda na kraju i kao ozbiljnu industrijsku granu. A to je izvoz ustvari i tu je prostor za napredak ogroman. Dakle, u Hrvatskoj se i to razmišljanje promijenilo od sjevera, Istre pa svake godine 10 ili 15 km dalje, ljudi shvaćaju koliko je to važna gospodarska grana Hrvatske, i koliko kroz nju u stvari izvozimo i jačamo svoju platnu

bilancu i svoju kreditnu poziciju, na kraju krajeva. Dakle, uvjerljivost kao države. Sutra kad uđemo u Europsku uniju konkurencija će biti žestoka. Uživat ćemo određenu zaštitu, više nemamo autonomnu vanjsku trgovinu, u naše ime pregovara Europska komisija, pa sada sa članicama za nas bivše CEFTE.

Dakle tu autonomije više nema. Imat ćemo neke pogodnosti, ali i jedno potpuno otvoreno tržište u kojem najbolji imaju ogromne mogućnosti, a oni koji nisu dovoljno dobri će se morati mijenjati. I kada me pitaju što mogu učiniti da zaštitim – jasna i fleksibilna pravila, ali protekcionizma nema. I to vrijedi za sve državne kompanije, to više ne možemo radit. I dobro je da ne možemo, jer to predstavlja ogroman politički teret za nas, da arbitriramo, da favoriziramo, a kad to radiš jednom, i kad jednom jamčiš apsolutnu sigurnost, uzimaš je onome drugome. Taj je neravnopravan i taj je u podređenom položaju. Dakle, subvencija na način na koji smo navikli, više nema. Brodogradnja kao važna izvozna aktivnost je za sada opstala, ali odmah kažem, svi to vidimo, bit će teško. Dakle ovo što smo napravili nije čudo. Ovo je bio jedan dobro završen i strukturiran proces. To je tek početak početka u kojem će samo oni koji su u stanju ponuditi kvalitetu po razumnoj cijeni opstati i zarađivati. Nažalost, oni koji to ne budu u stanju će se morati prilagođavati. Prije nekoliko mjeseci u helsinškoj luci usidren je jedan brod, mislim da se zove Anabela, to je kruzer koji dandanas plovi između Estonije i Finske, proizveden je u splitskom brodogradilištu 1989. godine, ili 1988., i tada je bio na neki način 'state of the art'. Dakle, bio je dobar za jednu od najbogatijih država svijeta. Nije bio nikakav jeftini tanker s jednom oplatom, nego dobar proizvod.

Problem je u tome što se i tada na tome gubilo, a ne zarađivalo. Dakle, splitsko brodogradilište s takvim izvozom kvalitetnog proizvoda ne bi bilo konkurent za nagradu danas ovdje kod nas, jer naši kriteriji su strogi. Dakle, bez subvencija, bez gubitaka, s podmirenim obvezama prema državi, plaćenim porezima, plaćenim doprinosima. I to su ta pravila o kojima govorimo. Svima je jasno, mi se bar nadamo da je svima jasno, da bez njih ne možemo biti uspješna i bogata mala država koju će poštivati, ali koja će prije svega imati puno bolji i lakši pristup tržištu novca, niže kamate, dakle sve ono što svim državama treba. Vanjske trgovine u klasičnom smislu kao nekada više nema, proračun donosimo sami, ali ćemo biti puno stroži u kontroliranju od Europske komisije i kroz europski semestar i kroz druge procedure koje su danas naprosto tu, nakon ove krize koja je pukla. I za kraj: Europska unija je za mene ogromna šansa, velika priča. Po meni, morate se mijenjati u nekim stvarima da bi bili konkurentni i kompetitivni kao Sjedinjene Američke Države. Ali s druge strane, to govorim kao političar, naš socijalni model i naš način života koji je ipak drukčiji, moramo zadržati i to malo više košta, ali možda ipak život čini sigurnijim, ljepšim i smislenijim. Ali, za kraj, nema apsolutne sigurnosti. Ako je dam vama, nama je uzimam, jer je ograničen kvantum. Hvala vam i puno uspjeha.